

*Д.С. Косенков
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Тенденції та виклики інвестиційної активності підприємств транспортної інфраструктури

Анотація. Автором окреслена актуальність та наукові засади активізації інвестиційної діяльності транспортних підприємств. На основі аналізу статистичних даних сформовано виклики та закономірності інвестування у транспортний комплекс України.

Сучасні виклики та безпекові загрози поглиблюють інвестиційну кризу в транспортній галуззі економіки України: повний простій українських авіакомпаній у повітряному просторі України, руйнування транспортної інфраструктури, закриття більшості морських портів та низькі обсяги міжнародної торгівлі. На літо 2022 року рівень зносу основних засобів та інфраструктури залізничного сектору транспортної галузі становить близько 80%, при цьому масштаби руйнування лише автотранспортної інфраструктури внаслідок повномасштабної війни, за оцінкою ДП «Укравтодор», становлять 954 млрд.грн.[1]. Динаміка інформаційно-цифрових технологій та нарощування масштабів й ролі інтелектуального капіталу в стратегічному управлінні й проєктуванні розвитку, наростання потреб в оновленні застарілої техніки і постійної актуалізації технологій стають детермінантами нових викликів для транспортного підприємства. Окрім постійної потреби у технологічній та цифровій модернізації транспортної інфраструктури, побудови нових транспортно-логістичних маршрутів в контексті євроінтеграції України і відновлення операційної діяльності транспортних підприємств, котра в окремих секторах була повністю зупинена, постає завдання щодо обґрунтування довгострокової інвестиційної стратегії, пошуку механізмів активізації інвестиційних джерел та проєктів. Так, за оцінками Організації об'єднаних націй та Світового банку на лютий 2023 року для відновлення транспортної галузі України потрібно 92 млрд. дол. та 10 років активного інвестування [2]. Адаптація до нових умов інвестиційної підтримки інноваційного характеру оновлення потребує інтенсифікації процесів фінансування для забезпечення інвестиційної активності транспортних підприємств.

Теоретико-методологічні засади управління підприємствами транспортної галузі розкрито в дослідженнях О.В.Ареф'євої, О.М. Вовк, О.О. Карпенко, Т.В. Князєвої та О.В. Полоус, С.Ф. Смерічевського та інших вчених [3-7]. При цьому теоретичні засади управління інвестиційною діяльністю в сучасних трактуваннях сформовано вченими-економістами В. Ільчуком, О.В. Попелю, О.М. Тимошук та Г.Ю. Кучерук, С.О. Тульчинською [8-11]. Проте потребує уточнення методичний інструментарій інвестиційної активізації процесів відбудови підприємств транспортної інфраструктури та відновлення їх економічного потенціалу. З цією метою розглянемо більш детально виклики та умови активізації інвестиційної діяльності транспортних підприємств України.

Для підприємств транспортного комплексу основними закономірностями, що формують запити на активізацію інвестиційної діяльності, є: фінансово-економічний стан (визначає здатність до здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності та формує інструментарій активізації накопиченого економічного потенціалу); науково-технічний, інноваційний та виробничий потенціали, що визначають спрямованість і характер інновацій, доступність технологій та рівень їх капіталізованості при оновленні підприємства; можливості виробничої системи щодо трансформації у відповідність до освоєння нових видів продукції або модернізації виробничих потужностей; система HR-менеджменту – відображає рівень компетенцій, наявність яких є необхідною умовою для здійснення інвестицій та управління ними.

До загальнонаціональних, системних викликів розвитку транспортного комплексу України відносять: системне відставання в динаміці інвестування і технологічної модернізації від світових темпів впровадження технологічних інновацій; тарифні обмеження, що наявні у логістичній, митній сферах; низька, в порівнянні із загальноєвропейськими стандартами якості, швидкість та вчасність надання транспортних послуг; техніко-технологічний знос і транспортних засобів й інфраструктури; наявність неузгодженостей у логістичній синхронізації видів транспорту, адже логістично-експедиторські підприємства лише розвивають мережу мультимодальних послуг; дефіцит інформаційного, кадрового, інституційного супроводу, що загалом ускладнює процеси надання транспортних послуг та применшує їх конкурентоспроможність. Прикладом виступають обмежувальні операції митно-контролюючих служб та проблематика законодавчого базису щодо здійснення приватних інвестицій у транспортний комплекс. Транспортний комплекс є інфраструктурною галуззю економіки України і тому необхідно не лише відновлювати зруйновану інфраструктуру та діяльність підприємства, а й системно розвиватися, що в свою чергу сприятиме раціоналізації розподілу ресурсів й доходів, нарощуватиме транзитні перевезення, збільшуватиме кількість робочих місць, поширюватиме зовнішньоторговельні зв'язки України і внаслідок цього збільшуватиме обсяги валютних надходжень в державу.

Для визначення форм і джерел ресурсозабезпечення, а також масштабів інвестування проведемо дослідження результатів інвестиційної активності в транспортній сфері України. Так, в структурі здійснених інвестицій в масштабах національної економічної системи за 2021 рік, транспортна галузь складає лише 7%. Від загального обсягу інвестицій в українську економіку, що становить 37,38 млрд. грн. [11]. Такі тенденції зберігаються протягом 2010-2020 р.р. При цьому потреби у відбудові транспортної сфери України на найближчі 10 років становлять 92 млрд. дол. і це є 22,28 % від загальної потреби інвестицій у відбудову української економіки [2]. Аналіз джерел ресурсозабезпечення інвестиційної діяльності вітчизняних транспортних підприємств показав, що основним джерелом є власні кошти а (61-65% здійснених інвестицій за 2010-2021 р.р., при цьому на підприємствах транспортної сфери за рахунок власних коштів здійснюється в середньому 80% модернізаційних змін) [11].

Отже, поряд зі зростаючою потребою у системному інвестуванні в оновлення і модернізацію транспортних підприємств постає проблематика

збільшення і темпів, і обсягів інвестиційної підтримки відбудови транспортної інфраструктури, зруйнованої війною. Стимулювання та розробка інвестиційних проєктів, доступність цільового фінансування та результативність реалізації модернізаційних заходів стануть драйверами інвестиційної підтримки міжнародного інвестиційного ринку українських транспортних підприємств.

Список літератури

1. Офіційний сайт ДП «Укравтодор». Режим доступу: <http://ukravtodor.gov.ua/>
2. Звіт «Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 - February 2023» Режим доступу <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099184503212328877/p1801740d1177f03c0ab180057556615497>
3. Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі: колективна монографія за заг. ред. О.В. Ареф'євої Київ, НАУ, 2019. 342 с.
4. Вовк О.М. Детермінанти модернізації підприємств інфраструктурної сфери: теорія, методологія, практика. Київ, ФОП Маслаков, 2020. 480 с.
5. Карпенко О.О., Бабина О.Є, Боняр С.М., Семенчук Т.Б. Методологічні основи розвитку транспортних підприємств в контексті сучасної парадигми: Монографія. О. К.: ДУІТ, 2019. 120 с.
6. Князева Т., Полоус О. Фактори впливу на конкурентоспроможність авіатранспортних послуг в світогосподарській системі. Наукові перспективи. №10 (28). 2022. Режим доступу: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10\(28\)-128-141](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-10(28)-128-141)
7. Смерічевський, С., Райчева, Л., Михальченко, О. (2022). Проблеми і перспективи модернізації транспортного комплексу національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-76>.
8. Ільчук В., Шпомер Т. Інвестиційна взаємодія учасників інноваційного процесу у формуванні системних утворень машинобудівної галузі. *Науковий вісник Полісся*, 2021. № 2(21). С. 89–101.
9. O. Popelo, S. Tulchynska at al. Innovation and investment strategies to intensify the potential modernization and to increase the competitiveness of microeconomic systems. *International Journal of Computer Science and Network Security*/ 2021. Vol. 21. No. 6. P. 161–168.
10. Тимошук О.М., Кучерук Г.Ю., Вовк О.М., Мельник О.В. Якість логістизації транспортних послуг: інвестиційний аспект. Київ, ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2020. 214с.
11. Тульчинська С.О., Вовк О.М. Еволюція поняття модернізації економічних систем в контексті інноваційного розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. №6 (264). С. 284-289
12. Статистична звітність Державної служби статистики. Режим доступу: <https://ukrstat.gov.ua/>